

דבריו הכנסת

29

כט/מושב שלישי ישיבות ר"ח - ר"ח / י"ח - כ' בסיוון התשמ"ג / 30 במאי - 1 ביוני 1983

הישיבה המאתיים-ושש של הכנסת העשירית

יום שני, י"ח בסיוון התשמ"ג (30 במאי 1983)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:04

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 4), התשמ"ג-1983 - מאת חבר הכנסת מיכה רייסר. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון) (הבטחת השכלה יסודית), התשמ"ג-1983 - מאת חבר הכנסת יהודה פריד. עור הונח דוח "נתי 33 של מבקר המדינה לשנת 1982 ולחשבונות שנת הכספים 1981.

היו"ר מ' סבידור:
תודה למזכיר הכנסת.

היו"ר מ' סבידור:
אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.

מוזכר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת לדיון מוקדם:

הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ג-1983 - מאת חבר הכנסת יהודה חשאי.

ב. שאלות ותשובות

התקנון. להיות מיוצג בפני הוועדה עלי-ידי עוזר שהוסמך עלי-ידו.

יושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אם הוא אינו שולח גם את העוזר?

היו"ר מ' סבידור:
סליחה, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, הזכות לשאלה נוספת ניתנת רק למגיש השאלה.

2511. מטרות מלחמת "שלום הגליל"
חבר הכנסת ג' יעקבי שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח בניסן התשמ"ג (11 באפריל 1983):

בשנתון הממשלה לשנת 1982 התשמ"ב, שיצא לאור בנובמבר 1982, מצוטט (עמ' 43) איגרת התשובה שכתבת לנשיא רייגן ב-6 ביוני 1982, כדלקמן: "הצבא קיבל הוראה להדוף אחורה את הטוריסטים למרחק של 40 ק"מ צפונית, כך שכל אורחיו באזור הגליל ישוחררו מהאיום המתמיד על חייו".

כירוע לך, הודיע הרמטכ"ל ביום רביעי 5 בינואר 1983 בהרצאה לפני סטוונטס יהודים: "איש לא ריכר על 40 - 45 ק"מ כאשר למטרות מלחמת "שלום הגליל".

דבריו אלה של הרמטכ"ל עומדים בסתירה להודעתך בכנסת מ-1 ביוני 1982, כי: "אם אנחנו נסיג את הקו 40 ק"מ מן הגבול הצפוני שלנו - נעשה המלאכה ותופסק כל לחימה".

אודה לך אם תשיב לי:

היו"ר מ' סבידור:
אני מתכבד להזמין את סגן השר במשרד ראש הממשלה להשיב על שש שאלות.

2426. הופעת שרים בוועדות
חבר הכנסת ב' שליט שאל את ראש הממשלה ביום כ"ב באדר התשמ"ג (07 במרס 1983):
לעתים מזומנות אין שרים מופיעים לוועדות שאליהן הם מזומנים, ובשל כך עבודת הוועדות נמצאת נפגעת. לאחרונה לא היתה אפשרות לקבוע מדיניות עניינית בנושא המשבר המוניציפלי כיוון ששר האוצר נמנע מלהגיע לדיון, משרד האוצר שלח לא את בכיריו - כגון המנהל הכללי, או הממונה על התקציבים - במקומו של השר, אלא פקידים שאינם קובעים מדיניות.

בהקשר לכך, רצוני לשאול:

1. האם כבוד ראש הממשלה מודע למצב זה?
2. האם בדעת ראש הממשלה להפעיל את השפעתו על השרים, על-מנת שיכבדו את הוועדות ואת הכנסת עלי-ידי נוכחות קבועה?

תשובה סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(נקראה לכקשת חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו)

סעיף 107 בתקנון הכנסת קובע: "שר רשאי להביא לדיוני ועדה את העוזרים שהוא זקוק להם, או להיות מיוצג עלי-ידי עוזר שהשר מילא ידיו לכך".

אם השר אינו יכול להופיע באופן אישי הוא רשאי, עלי-פי

4. החוקרים שטיפלו בתיק הועמדו לדין בחשד לעשיית מעשים המכוונים לשבש הליכי משפט, וזכו מאשמה.
5. כל תיקי החקירה נבדקים ומבוקרים על-ידי הפיקוד ומערכת הביקורת הפנימית של המשטרה. לא נמצאו מקרים נוספים של שימוש כאמצעים דומים לאלה שעליהם התלונן דניאל חנוך.
6. לא.

2513. אירוח שר ההגנה של זאיר

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את ראש הממשלה ביום כ"ח בניסן התשמ"ג (11 באפריל 1983):
מדיווחים בעיתונים אני למדה על הוצאות כבודות חסרות חקדים שהוצאו על-ידי משרד הביטחון. בכל הכרוך באירוח שר ההגנה של זאיר ופמלייתו, במיוחד הוצאה של 2 מיליוני שקלים עבור מסיבה ל-500 אורחים במלון הילטון.

לאור פרישתו של השר שרון ממשרד הביטחון, אתכבד לשאול את כבודו:

1. האם סגנון זה מקובל על ראש הממשלה?
 2. אם לא — מה בדעתו לעשות כדי להביא לאורח חיים ציבורי צנוע יותר במשרד הביטחון?
- סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ר' נעים)
- שאלה זו כבר הוצגה והשבתי עליה ביום 23 במרס 1983 — שאלתא מס' 2428 של חבר הכנסת תופיק טובי. תשובתי היתה שההוצאה הִסְתַכְמָה ב־632.457.35 שקל, ולא כסכום שהשאלת נקבה בשאלתה.

הדגשתי בחשובתי זאת, כי ממדי קבלות הפנים והקריטריונים לאירוח מסורים לשיקול דעת השרים הנוגעים בדבר, וחזקה עליהם שהם מפעילים שיקול דעת נכון ונבון.

2514. ההתנחלות ליד ענתות

חבר הכנסת י' גיל שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח בניסן התשמ"ג (11 באפריל 1983):
על-פי מידע שיש בידי קמה ופועלת התנחלות ליד הכפר ענתות, ויושבות בה 5 משפחות בלבד. לפי מידע זה בתיהן של משפחות אלה מושכרים, וכל השירותים — מים, חשמל ודלק — מסופקים להן על-ידי צה"ל. עבודות הפיתוח נעשות על-ידי משרד הביטחון. תלמידים נוסעים לכפר-אדומים במיניבוס, אך גם מבוגרים נוסעים בו בלי תשלום.

אני מבקש לשאול את כבודו:

1. האם התנחלות זאת הוקמה כחוק?
2. האם נכון כי הם מקבלים מים, חשמל ודלק חינם?
3. האם זה נכון, כי מיניבוס מסיע את הילדים לבתי-הספר, ואגב כך גם את המבוגרים, בלי לגבות מהם הוצאות נסיעה?
4. האם מוצדק להקים יישוב זה ולהכביד על צה"ל כהוצאות החזקתו והפעלתו, כאשר מדובר בחמש משפחות בלבד?
5. האם ראש הממשלה יכדוק מחדש נושא ההתנחלות הזו?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת א' הראל)

1. האם מה שהודעת באגרת התשובה לנשיא ארצות-הברית לא נמסר גם כהנחיה לרמטכ"ל?

2. האם מה שהודעת במליאת הכנסת לא היה מבוסס על החלטת ממשלה, המחייבת את הצבא?

3. מה הוא הסכך לדבריו אלה של הרמטכ"ל, הכפוף לממשלה על-פי חוקי-סוד: הצבא?

תשובת סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הריני חוזר על תשובתי מיום 8 בפברואר 1983 על שאלתא מס' 2110 של חבר הכנסת יעקבי, שעניינה זהה:

"בהחלטת הממשלה לא הוזכר שטח של 40—45 קילומטר. דובר על הוצאת כל יישובי הגליל מטווח האש של האויב, והקו עצמו לא הוזכר. הכוונה היתה ל-45 קילומטר, ומשהגענו לקו זה ב־11 ביוני הכרזנו על הפסקת אש חד-צדדית. המחבלים לא קיבלו אותה והודיעו במפורש כי ימשיכו לפעול, וכך עשו. ומשום כך לא היתה ברירה אלא לפלוש ולדחוק אותם צפונה".

2512. פסקי-הדין המזכה את דניאל חנוך

חבר הכנסת י' גיל שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח בניסן התשמ"ג (11 באפריל 1983):

בית-המשפט המחוזי בחיפה זיכה את דניאל חנוך מאשמת רצח אביו והורו לשחררו, לאחר שהיה עצור שנה שלמה. בית-המשפט קבע זאת לאחר שפסל את ההודאה ברצח, שנגבתה מהחשוד בדרכים לא כשרות.

אני מניח שהמשטרה והיועץ המשפטי יעינו היטב בפסקי-הדין וינחו את הנוגעים בדבר לפי קביעתו. עם זאת, מתעוררות שאלות נוגות באשר לנורמות שעל-פיהן פעל צוות החקירה המיוחד.

אני מבקש לשאול את כבודו:

1. האם אכן נלמדים פרקי פסקי-הדין על-ידי משטרת ישראל?
2. האם נלמדים פרקי פסקי-הדין על-ידי היועץ המשפטי לממשלה?
3. האם ייתנו הנחיות מתאימות לגבי העתיד?
4. האם יועמדו לדין מפעילי שיטות חקירה שבית-המשפט פסל אותן?

5. האם ייבדקו חוקים אחרים, שאחד או שני החוקרים מעורבים בהם, כדי שיתברר האם לא ננקטו שיטות פסולות אלה גם בנוגע להם?

6. האם מעורבותו של החוקר במשפט בנד"ש השפיעה על החקירה והמשפט בדבר?

תשובת סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(נקראה לבקשת חבר הכנסת רענן נעים)

כפי שנמסר לי על-ידי שר הפנים והמשטרה, להלן התשובה:

1. כן.
2. בעקבות ביטול כתב האישום הראשון נגד דניאל חנוך הוצאו הנחיות מתאימות לחוקרים.

כיום בשבת כ"ד באייר התשמ"ג, 7 במאי 1983, יצאו מהארץ השרים מרדכי ציפורי ואריאל שרון כמטוס של חברת סוויסאייר השווייצית.

1. כיצד מאשרת ממשלת ישראל לשריה לצאת מהארץ בשבת כמטוס של חברה זרה, כשעה שהיא משכיחה את טיסות חברת התעופה הלאומית "אל על"?

2. האם תורה לחברי הממשלה שלא לטוס בשבתות כמטוסי חברות זרות?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
בשם כבוד ראש הממשלה הריני מתכבד להשיב:

אינני יכול אלא להביע צער על שחברי ממשלה טסים בשבת, ובחברת תעופה זרה.

היו"ר מ' סבירור:
תודה לסגן השר שילנסקי.

חברי הכנסת, אני מכריז על הפסקה של רבע שעה, כי השרים צריכים להביא חוקים אינם בבית. אני שומע שהם בדרך. בעוד רבע שעה נחדש את הישיבה.

כפי שנמסר לי ממשרד הביטחון, להלן תשובתי:

1. התשובה חיובית. על הקמת היישוב החליטה הוועדה המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית.

2. צה"ל סיפק ליישוב מים במכליות ודלק לגנרטור בלי תשלום. לפני חיבורו לקווי המים והחשמל. כך נהוג לגבי כל יישוב חדש.

3. המועצה האזורית "מטה בנימין" דואגת להסעת הילדים לבית הספר.

4. כיום מתגוררות ביישוב 11 משפחות. תוספת מתיישבים תלויה רק בקצב הבנייה.

5. אין צורך בבדיקה נוספת.

היו"ר מ' סבירור:
סגן השר שילנסקי ישיב על שאלתא מס' 2697 של חבר הכנסת עוזי ברעם. איננו באולם.

נחמן רו (המערך):
אני אבקש להשיב על השאלתא.

2697. טיסת שרים בשבת בחברות תעופה זרות
חבר הכנסת ע' ברעם שאל את ראש הממשלה כיום י"ח בסיוון התשמ"ג (24 במאי 1983):

(הישיבה הופסקה בשעה 16:13 וחורשה בשעה 16:21)

ג. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15), התשמ"ג — 1983* (קריאה ראשונה)

שנפקד מהשירות. על כל המשממע מכך. המשטרה הצבאית תוכל לעצור אותו ולהביאו לבדיקה הרפואית. הבדיקה תיערך בתוך חודש מיום התייצבותו של האיש. והוא לא יועסק בפעילות צבאית עד אשר יושלמו הבדיקות וועדה רפואית תקבע כי הוא כשיר לשירות.

לפיכך, אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לדיון בוועדת החוק והביטחון של הכנסת.

היו"ר מ' סבירור:
תודה לשר הביטחון. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):
אדוני היושב ראש, אני מוותר על רשות הדיבור. ההסבר שכנע אותי.

היו"ר מ' סבירור:
אנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר לוועדה את חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15). התשמ"ג — 1983.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15), התשמ"ג — 1983, לוועדת החוק והביטחון נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:
אני מחדש את ישיבת הכנסת. אני מצטער מאוד שנאלצתי להפסיק את הישיבה בגלל העדר שרים. אני מניח שהיו סיבות מספיקות לאיחור. אני מבקש מחברי הממשלה להקפיד להבא, כדי שמקרים כאלה לא יישנו.

אני מתכבד להזמין את שר הביטחון להביא את חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15), התשמ"ג — 1983.

שר הביטחון מ' ארנס:
אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, קודם כול, ברצוני להתנצל בפניך, אדוני היושב ראש, ובפני חברי הכנסת, על האיחור של כמה דקות.

לעצם העניין, אדוני היושב ראש וחברי הכנסת, הנני מתכבד להגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק לתיקון חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15), התשמ"ג — 1983.

הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת הפנתה את תשומת לבנו לכך שכשנקרא חייל, ששוחרר ארעית משירות מסיבות בריאות, לבדיקה חוזרת, והוא אינו מתייצב, אין חוק השיפוט הצבאי חל עליו ואין בידי רשויות הצבא אמצעי יעיל לכפות עליו את התייצבותו לבדיקה חוזרת.

על-פי ההצעה שמונחת לפניכם, אותו אדם שנמצא "בלתי כשיר ארעית לשירות" ומסרב להתייצב לבדיקה חוזרת, יהא הפוקד מוסמך לקרוא לו לשירות סדיר או לשירות מילואים, הכול לפי העניין, ואם לא יתייצב לשירות יראו אותו כמי

היור"ר מ' סבידור:

הכנסת החליטה פה אחד להעביר את חוק שירות ביטחון

(תיקון מס' 15), התשמ"ג—1983, לוועדת החוץ והביטחון, להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ד. הצעת חוק היטל על קניית מטבע-חזן, התשמ"ג—1983*

(קריאה ראשונה)

היור"ר מ' סבידור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, חוק היטל על קניית מטבע-חזן, התשמ"ג—1983, בקריאה ראשונה. אני מתכבד להזמין את סגן שר האוצר, חבר הכנסת קופמן, להביא את ההצעה.

סגן שר האוצר ח' קופמן:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לכנסת את הצעת חוק היטל על קניית מטבע-חזן, התשמ"ג—1983. כאשר פרסמנו תקנות שעת-חירום הבטחנו שעם פתיחת המושב של הכנסת נביא הצעת חוק שתחליף אותן. הצעת חוק היטל על קניית מטבע-חזן, התשמ"ג—1983, שלפנינו מיועדת להחליף את תקנות שעת-חירום (היטל על קניית מטבע-חזן), התשמ"ג—1983, שהינן בתוקף מאז כ"ג בניסן התשמ"ג, 6 באפריל 1983.

החוק, כמו התקנות, קובע תשלום של 1% לאוצר המדינה, שישלם מי שקונה מטבע-חזן תמורת מטבע ישראלי. הבנקים גובים את ההיטל מלקוחותיהם בעת המכירה ומעבירים אותו לאוצר.

ההיטל אינו חל על מי שישלם במטבע-חזן השייך לו; כלומר, במקום לקנות מטבע-חזן הוא משתמש במטבע-חזן שיש לו. כגון חשבון מסוג פת"ס, או — כשמדובר בחירי ותושב חזן — בחשבון מטבע-חזן חופשי. גם המרת מטבע-חזן מסוג אחד במטבע-חזן מסוג אחר איננה חייבת בהיטל.

העיקרון הוא שמשלמים את ההיטל על קניית מטבע-חזן תמורת מטבע ישראלי, ולא על השימוש במטבע-חזן — אם כי יש יוצא-דמיון הכלל חשוב אחד, ומיד אדבר עליו — או קניית מטבע-חזן במטבע-חזן. פטור מההיטל ניתן רק כפי שמתחייב מאמנות בין-לאומיות, ואלה הם: דיפלומטים של מדינות חזן, עובדי האו"ם וסוכנותיו, אנשי הצלב האדום ואנשי הכוח הרב-לאומי, אין פטורים אחרים. מוצע שהחוק יסמך את שר האוצר לפטור סוגי קניות אחרות מתשלום ההיטל, באישור ועדת הכספים של הכנסת.

הבנקים עצמם, הנקראים גם "סוחרים מוסמכים" כשמדובר בעסקות מטבע-חזן, אינם חייבים בהיטל בקניית מטבע-חזן שהם קונים בתור שכאלה, או לצורך קיום הוראות הנוילות. מוכן גם מדוע. אילו חל ההיטל גם על הבנקים, שעבור כל קנייה מלקוח ישלמו היטל, ועבור קנייה מבנק אחר או מבנק ישראל על-מנת לספק מטבע-חזן ללקוחות גם כן ישלמו היטל, היה צריך להגדיל את שיעור העמלה כך שיכסה גם הוצאה זו. התוצאה היתה יכולה להיות שההיטל לא יחול רק על קניית מטבע-חזן, אלא, למעשה, גם על מכירתו.

מובן שאין מקום לפטור את הבנקים, והוטל עליהם לשלם על שימוש במטבע-חזן לעצמם, מה שנקרא אצלם "נוטטרו". כגון להשקעות בחוץ-לארץ, קניית נכסים בחוץ-לארץ, קניית שירותים בחוץ-לארץ וכל הוצאה שהם מוציאים במטבע-חזן.

* רשומות (הצעות חוק, תוכ' 1623).

היטל זה חל על הסוחרים המוסמכים בגין השימוש במטבע פת"ס שלהם. בלי הבדל.

ההיטל על קניית מטבע-חזן יכניס, על-פי ההערכה, כ-7.5 מיליארדי שקלים, במחירי תקציב שנת הכספים 1983, והכנסה זו הינה נטו, שכן תשלום ההיטל אינו מותר בניכוי לעניין חישוב הכנסה החייבת במס.

ההכנסות מהיטל זה מיועדות לפעולות האלה: א. מימון ההוצאות הקשורות בהעלאת חקרת הביטוח של סיכוני סחר חזן; ב. הוצאות להפחתת עלות העבודה למעבידים בענפים היצרניים, בשיעור של 10% מדמי הביטוח הלאומי המוטלים על המעביד. יש בכך אפוא תמריץ ליצוא, ברצוני לציין שבמקביל להיטל הופחת ב-1% שיעור המכס החל על יבוא טובין, וזאת במגמה להקטין את ההשפעה האינפלציונית של ההיטל.

אני מבקש שהכנסת תקבל את הצעת החוק בקריאה ראשונה ותעבירה לוועדת הכספים.

היור"ר מ' סבידור:

תודה לסגן שר האוצר, אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמתי את לבי לכך שלחוק הזה, בניגוד למקובל, אין דברי הסבר, ואני חושב שאין זה מקרה. קשה להסביר את החוק. קשה להסביר אותו מכיוון שהוא מובא בתקופה של נטל מסים שאין דומה לו בשום מדינה מתוקנת ושלא היה דומה לו בישראל בעבר. החוק בא להוסיף מס בלי להפחית מס אחר. כבר אמרתי בהודמנות קודמות: עמדת סיעתי היא, שכאשר למעלה מ-50% מהתוצר הלאומי הגולמי נגבים על-ידי הממשלה כמסים, אין שום מקום להגדיל שום מס בישראל. אלא אם כן תמורת זאת מפתחת הממשלה מס אחר.

אני תווד ואומר בכל הודמנות, שאינני כיצד מפלגה אשר חרתה על דגלה ועל מצעה הפחתת נטל המסים, הגדילה אותו לשיעור שאין דומה לו במדינות הקיצוניות ביותר במשטרן הסוציאליסטי. 54% מהתוצר הלאומי הגולמי הולכים למסים. זאת היא התגלמות של השקפת עולם ושל פרקטיקה, המעניקים יותר ויותר סמכויות לממשלה, יותר ויותר כסף לממשלה, יותר ויותר סמכויות לפקידים ביורוקרטיים שמחליטים כיצד המשק צריך לנהוג. זהו משטר ריכוזי שתלטיני וביורוקרטי שכמותו לא ידעה ישראל מאז שנות החמישים.

אני מבין כיצד חברי הליכוד יכולים להרים ידם בכל שבוע כעד כד חדש, כאשר אין מציעים להם הפחתת מסים כמגור אחר. אני חושב שמי שמכיר את הנושא יודע שחייבים להקטין את המסים בארץ, חייבים לדרבן את הייצור, חייבים לדרבן את הרצון לעבוד, חייבים להקטין את המסים מעבודה — זאת אומר גם נגיד בנק ישראל — חייבים להקטין את מס

הפגם השלישי והאחרון, שכללו אנחנו מתנגדים לחוק: האמצעים הספוראדיים האלה אינם נותנים פתרון, לבעיית שער החליפין; גם לא ההיטל הזה. ההיטל הזה לא ימנע את הנסיעות המואצות לחוץ-לארץ, שמחירן הולך וקבוע בגלל שער החליפין הלא-יראלי שהכתיבו פקידים. זה לא יקרה. הוא לא יביא תיירים לארץ, שאינם יכולים לבוא לכאן מפני שהמחירים, באופן מלאכותי, גבוהים, כי את המחירים הגבוהים האלה הכתיבו פקידים. זה לא יקרה. כל הדברים האלה לא יקרו.

מה שיקרה הוא זה: ככל שיוגבר נטל המסים וככל שיגדיל האוצר את המערכת הביורוקרטית והפקידותית שלו, שמתיימרת לומר לחעשייה, לחקלאות ולמסחר מה לעשות, כך יילך מצבה של ישראל ויתדרדר. יש לנו ניסיון בין-לאומי בכך, יש לנו ניסיון בישראל, שלמדנו לקח ממנו, שפקידים אינם יכולים לנהל משק. אני צריך לומר את זה למפלגה שהלכה לבחירות ואמרה שתשחרר את המשק מכבלי הביורוקרטיה. שהבטיחה להנהיג שער חליפין אחיד? והיום היא נותנת לנו מס שאין לו אח ורע בשום מדינה דמוקרטית ומעניקה לפקידה סמכויות שאין להם בשום מדינה דמוקרטית ומחזירה את ישראל אחורה, להשקפת עולם ריכוזית ביורוקרטית — הייתי אומר: חצי טוטליטרית — מבחינה משקית וכלכלית.

הייתי רוצה להפנות באופן מיוחד בקשה ותביעה לחברי המפלגה הליברלית: אתם אינכם יכולים להשלים בשום פנים ואופן, למרות חילוקי הדעות ביניכם, עם מדיניות כזאת, שעושה פלסטר את שארית אמונתכם ושרידיה. אתם מרימים ידכם למען תוכנית שעומדת בניגוד מוחלט למצב שלכם. אתם מחזירים את ישראל אחורה, אתם יוצרים כאן משטר של העדר חופש כלכלי, ובהכרח זאת גם פגיעה בזכויות האזרח. משק שלמעלה מ-50% שלו נקבעים על-ידי מסי ממשלה איננו יכול להיחשב באופן אוטומטי, איפסו פקטו, משק ליברלי. משום כך נצביע נגד החוק הזה ונקרא לכל חברי הכנסת להצביע נגדו. תודה רבה.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת עדיאל אמוראי, ואחריו — לחבר הכנסת תופיק טובי.

עדיאל אמוראי (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, היטל זה בא לעולם כהוראת שעת-חירום, משום שמדיניות הממשלה שהונהגה בחודשים האחרונים כבר גרמה נזקים שאפילו הממשלה מודה בהם, ולכן נאלצה לנקוט צעדים תחליפיים. כגון זה שמצוץ לנו עתה.

היה בכוונתי לנמק בהרחבה מדוע הכלי הזה הוא תחליף גרוע למדיניות הנדרשת ומדוע אומדן ההכנסה חסר יסוד, אבל בגלל מה שקורה בימים אלה, את שובעיים ימים, בתחום המטבע הזר וכתחום החסכונות של הישראלים — — —

דן תיכון (הליכוד):

האם זה בגלל ההיטל?

עדיאל אמוראי (המערך):

אינני רוצה לגלות את שידוע לי ולהוסיף על-ידי כך לכהלה הקיימת שהמדיניות הממשלתית גרמה לה, ולכן אני נמנע מהנמקה.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לחבר הכנסת עדיאל אמוראי. רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר הכנסת שבת וייס.

הכנסה. אם תביא לנו הממשלה תוכנית להקטנת נטל המסים, נדון במסים תחליפיים. כל עוד היא לא עושה זאת, פשע וחטא הוא להטיל מס נוסף כלשהו, שכן פירוש הדבר: הגדלת הפעילות של המגזר הממשלתי הציבורי הלא-יצרני: הגדלת חלקם של תשלומי העברה הרסניים במשק והגדלת המערכת הביורוקרטית הריכוזית של פקידים — ואני חוזר ואומר את מה שאמרתי בשבוע שעבר מעל דוכן זה — שאין להם מושג מה לייצר, מה לגדל, מה לעשות במשק ובכלכלה: אין להם הכשרה לכך, אין להם כישורים לכך, ואשר הם טועים, טעותם היא קטסטרופלית. כפי שראינו בשנה האחרונה במדיניות הכלכלית של הממשלה, ואתם רוצים להגדיל עוד את נטל המסים? בשביל מה, כדי שלמגזר הציבורי יהיו עוד כספים לבזבזם?

ואם אומרים ששם זה בא להחליף מס אחר — אדרבא, יביאו לנו תמורתו הפחתה במסים אחרים ובמס הכנסה.

דן תיכון (הליכוד):

הוא מיועד לעודד יצוא, שכתה. זה צו-חירום.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

חבר הכנסת תיכון, כל מס נוסף שלא בא על חשבון מס קיים מרכא את הפעילות הכלכלית במדינה ולא מעודד אותה. זו זריית חול בעיני הציבור לומר שהגדלת נטל המסים בכלכלה הישראלית מדרבנת פעילות כלכלית. כך לא אומרים היום אפילו סוציאליסטים ומרקסיסטים אדוקים. אבל כך אומר הליכוד, מי שמע כדבר הזה — 54% אפילו בשבדיה שיעור המסים הוא 36% מהתל"ג; כיצד אנחנו, שכל חכליתנו צריכה להיות עידוד הפעילות הכלכלית, מגדילים עוד יותר את הפעילות של המגזר הציבורי ושל הכוח הביורוקרטי הפקידותי — אני אומר — ההרסני פקידים אינם יודעים לנהל משק. אתה רוצה לעודד יצוא? — תן שער חליפין אנושי, תן מחיר ריאלי של המטבע ואל תהיה להם אפוטרופוס. שלוקח ונותן בחזרה. הם לא רוצים זאת.

ועניין נוסף שכללו אנחנו מתנגדים לחוק הזה — ואנחנו מקווים שהבית יתאחד בהצבעה נגד החוק הזה: יש כאן מערכת של תירוצים והתחמקויות מחובתה של הממשלה לקיים שער חליפין ריאלי. מה עושה הממשלה בימים אלה? — במקום לתקן את עיוותיה, במקום ליצור שער חליפין אמיתי שידרבן יצוא ויצוא סמוי וידכא יבוא ויבוא סמוי, אומרת הממשלה: אני אערוך שורה של פיצויים: אני אניש את היבואנים, אני אטטרר אותם, אגב — בניגוד לחוק, בניגוד להסכמים בין-לאומיים — ומצד שני אפצה את היצואנים. במקום לעשות פחות אמיתי, במקום לקבוע שער ריאלי, עושים שער אפקטיבי לשערים שונים, זוהר לשיטת מאה השערים. קניית מטבע זר — שער אחד, מכירה — שער שני, יצוא — שער שלישי, יצוא סמוי — שער רביעי; לתפוזים ניתן כך, לתרופות ניתן כך, לתעשיית המתכת ניתן כך.

אנחנו רואים בכל מערכת האיוונים הללו פגם גדול מאוד משלוש בחינות: ראשית, בניגוד מוחלט לעמדת הממשלה בעבר שיטה זאת נותנת כוח לביורוקרטים לקבוע מה יקבל כל סקטור בחברה הישראלית. אין שער חליפין אחיד, אלא פיצוי אד-הוק על-פי החלטה של ביורוקרטים, שאני חוזר ואומר: אין להם מושג בכלכלה, אין להם מושג בייצור, הם אינם יודעים דבר בנושאים האלה ואין זה מתפקידם להתחיל מי יחיה ומי ימות, מה יעקרו ומה לא יעקרו.

פגם שני: הדבר הזה נעשה באמצעים מינהליים ולא על-פי חוק. דהיינו, כל המערכת הריכוזית הזאת נותנת שיקול דעת לרשות המבצעת, שיקול דעת שאני חוזר ואומר שלא ידענו כמותו מאז שנות החמישים.

להבעת הדעה הזאת: חוק זה, לפי הערכתי, איננו פותר כהוא זה את בעיית היסוד באותו תחום שהוא מתכוון לפתור אותו.

אני מסיים בהערה בנוגע לעצם ההגדרה "מס" או "היטל". אני, בניגוד לדעתי של חברי הטוב, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אינני מתקומם נגד מיסוי. אני שייך לתנועה שרואה במיסוי, ובעיקר במיסוי פרוגרסיבי, מכשיר מרכזי לא רק לתכנון לאומי אלא לעשיית צדק חברתי. איננו מתפעמים ומעולם לא התפעמנו מן המשחק החופשי של הכוחות ומהיוזמה החופשית, מכל האגרות הקפיטליסטיות שאינן קיימות עוד כלל והן עבר היסטורי שאין לו שום קשר לאקטואליה. הן בלתי אפשריות במדינת ישראל, שבה גם מה שנקרא "מפעל פרטי" הוא בדרך כלל מפעל שמסחית כהון לאומי, פנימי או חיצוני. לכן לא זאת היא הנקודה שמרחיעה אותי. נהפוך הוא, אני מוכן, בתנאים מסוימים, לתמוך בהעלאת מסים אם אני אדע שמוציאים את ההכנסות והתקבולים למטרות שנראה לי שיש להן עדיפות עליונה, על-פי השקפתי וגישתי.

העניין העיקרי כאן הוא עניין פרקטי. אני סבור שהחוק הזה איננו מטפל כהוא זה בבעיית היסוד של הכלכלה הישראלית היום: מצב המטבע-חזר וכל מה שיש לעשות בתחום תכנון המשק והרחבת ההשקעות. הטיפול המובקש של השלטון לריאליזציה של ערך הכסף — זה לא מסוג הדברים שצריך לקיים עליהם סימפוזיון ברדיו בין המשנה לנגיד בנק ישראל לבין גורמים אחרים, וכך גם בנוגע לכל יתר המעשים בתחום התקציב עצמו ובתחום ההוצאות.

כל הדברים האלה אינם נעשים; לכן יש לי קושי רב לתמוך בחוק הזה, ואני חושב שאמנע. תודה רבה.

הי"ד מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת שבת וייס. רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר הכנסת דן תיכון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק היטל על קניית מטבע זו מעורר את כל הנושא של המיסוי בישראל ושל שיטת המיסוי, שלפי דעתנו, מטילה את עולה העיקרי — לפי המדיניות המעמדית של הממשלה — על המוני העם, על השכירים ובעיקר על הפועלים, על מרוויחי פת לחמם מעבודתם וממשכורתם הקצובה. אלה הם רוב משלמי המסים בישראל.

מבחינת עומס המסים, מה שמכביד כיום יותר ויותר על המוני העם ועל השכירים, ובעיקר תחת שלטון הליכוד, תחת שלטון ממשלת הליכוד, הוא מדיניות המלחמה והכיבוש, נוסף על המדיניות המעמדית בשירות ההון.

מדיניות זו, אשר אין סוף לתביעתה לעוד הוצאות ולעוד הוצאות, כדי לממן את המלחמה ואת הכיבוש, מגדילה עוד ועוד את עומס המסים שבא להכביד עוד על הציבור העובד, על השכבות העמלות.

חברי הכנסת, בגלל מדיניות זו של הליכוד, מדיניות המלחמה, מדיניות ההוצאות הענקיות בשטחים הכבושים וההתנחלויות, הועמד הציבור בפני שורה שלמה של מסים חדשים והעלאת מסים. די להזכיר את היטל "שלום הגליל", שהוטל בעיקרו על השכירים. הם משלמים 3% — 5% מהכנסתם, ו-45% מההיטל הזה נגבים, למעשה, מהעמלים, מהשכירים.

תחת שלטון הליכוד הציבור "זכה" כהעלאת שיעור מס

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם אני יכול לבקש שחבר הכנסת שבת וייס יקדים אותי?

הי"ד מ' סבידור:

חבר הכנסת שבת וייס, האם אתה מסכים להתחלף עם חבר הכנסת תופיק טובי? אני חשבתי שאם הוא יעלה עכשיו, הוא יקצר.

שבת וייס (המעריך):

אנחנו כולנו נקצר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני מתיימר להעיר הערות כלכליות לנושא הזה, מפני שאין זה תחום ההתמחות שלי, אבל אנחנו, כמסגרת החקיקה, מנסים לשזור בתהליך החקיקה גם הערות חברתיות פוליטיות ואחרות. למעשה זה הפקידנו העיקרי, ואותו אני מתכוון לעשות בקיצור נמרץ.

דבר ראשון: כל חוק מסוג כזה, בימים אלה, יש לו כמובן כוונה לסייע למדינת ישראל לטפל באופן יסודי יותר באחת מהשאלות היסודיות הכלכליות. לפיכך, אני מצטרף להערות שהושמעו כאן על-ידי קודמי — זהו חוק שעוסק בדבר מרכזי מאוד אשר צריך טיפול קרדינלי, אבל הוא עוסק רק בשולי העניין, והוא בא באיחור מה.

לגבי האיחור, ניתן תמיד לסלוח, משום שאפשר לומר "טוב מאוחר מלעולם לא", מה עוד שמבחינה פורמלית יש פה מעשה טוב, מעשה נאור — החלפת הקנה לשעת-חירום בחוק, לכן אני רוצה להתייחס בעיקר לגודל התופעה או המעשה, ולקוטן התרופה.

הבעיה של פער במאזן תשלומים, בעיית הרעב למטבע זה, שלפי דעתי יפקוד אותנו בקרוב, היא היום בעיה לאומית מרכזית. אני מצטער מאוד שהטיפול בבעיה זאת — שבתחומים מסוימים צריך להיות זהיר מאוד, מתושב מאוד — נעשה כולו בפרהסיה, והדבר מפתיע. אני חושש שדיון בחוק כזה, שהוא כשלעצמו מצביע בעצם על המשך המצוקה, בתקופה שבה הכול מדברים על דבר שיש לעשותו ויש לעשות אותו כחשאי וכהפתעה, ואין עושים אותו, יכול, למעשה, להגביר ביתר שאת את אי-הביטחון שידורר את המשק למצב גרוע מיום ומשעה לשעה.

לפיכך אני הייתי מציע לממשלה בימים אלה להניח לשיפוצים הקטנים ולתיקונים הקטנים האלה ולעסוק בדבר העיקרי, והדבר העיקרי איננו רק תיקון ערך המטבע הישראלי ועשייתו לריאלי יותר, אלא סדרה שלמה של צעדים נוספים.

אנחנו כאן בכנסת, באופוזיציה, מייצגים בנושא זה סיעה עתירת ניסיון, ועתידת ניסיון מוצלח. אני יודע שבכל פעם מתריסים נגדנו על כך שאנחנו איננו מציעים אלטרנטיבה. אין זו חובתנו הפורמלית להציע אלטרנטיבה, אבל אני חושב שפוליטית אנחנו אכן חייבים להציע אותה, וכשאנחנו מציעים אותה אנחנו נשענים על ניסיון העבר המוצלח שלנו.

ב-1974, אחרי התיקון שבא לעשות ריאליזציה של ערך המטבע הישראלי, האינפלציה הגיעה לכ-56%. בתוך פרק זמן של שנתיים, תחת הנהגתה של ממשלה נבונה, מאוזנת, חכמה, רבת חושיה, עם שר אוצר רב חושיה, יהודי נכון וחכם, עם גיבוי של ראש ממשלה ושל ממשלה — האינפלציה הגיעה ב-1977 לכדי 30% לשנה עם מגמת ירידה, בתנאים אובייקטיביים קשים לאין שיעור, בתקופה של עלייה מסחררת של מחירי הדלק ולמרות הצורך למלא את מחסני צה"ל ולשקם אותו אחרי מלחמת יום הכיפורים. אילו היה פנאי אפשר היה להסכיר גם את הסיבות. אני משתמש בכך כארגומנטציה

דן תיכון (הליכוד):

הערה לשיפור: אני מציע שהחזרת 10% מתשלומי הביטוח הלאומי לתעשיינים תתבצע כל חודש ולא כל חצי שנה, כפי שהוצע לאחרונה. שהרי ברור שהתמריץ מאבד מערכו. לא ייתכן לתת היום הנחה של 10% ולהחזיר את הכסף בתום חצי שנה. שהרי אנחנו חיים בעידן של אינפלציה.

בהזדמנות זו אצטט דברים שאמרתי לפני כחודשיים. משהופעל ההיטל עלי-פי צו לראשונה: ההיטל בשיעור של 1% על רכישת מטבע-חוץ אינו משמעותי. אבל הוא גורם לחוסר יציבות ולא-י שקט. נוצר הרושם שהאוצר מטיל מרי חורש מסים נוספים, וחבל שהמערכת הכלכלית מזדעזעת לעתים קרובות. לדעתי, קיימת סכנה של תחיית השוק השחור בכל מה שקשור ברכישת מטבע-חוץ. שהרי ההפרש בין הקנייה למכירה גדל עד ל-3% ואולי גם עד ל-4%, ולכן בוודאי יתפתח מסחר מחוץ למערכת הבנקאית.

כדי לכדוק את השפעתו של החוק הלכתי לפני כמה ימים לחלפנים כמזרח ירושלים ומצאתי שהחלפנים הללו קמו לתחייה. הם עמוסים, ומה שקורה שם ברור לכל אחד מאתנו. פלא בעיני שעדיין קיימים חלפנים. כ-16 שנים לאחר מלחמת ששת הימים. ראשית, אין שם דיווח, לא רושמים, מקבלים את הכסף: אין הגבלה של 500 דולר. באחד המקרים אמר לי חלפן מסוים שאזל לו המטבע הישראלי שהרי באותה שעה קנה עשרות אלפי דולרים. אם יש היטל כדאי ללכת לשם. זה משווע ממש.

לסיכום: השוק השחור קם לתחייה. אינני צריך לספר לך. אדוני השר, שבחנויות ובבתי-המלון מתפתח בעצם מסחר ב"דוקים", כי לא כדאי להמיר כסף בבנקים, אתם הלא יודעים על כך. לעתים נדמה לי, שההצלחה של ההיטל הזה שנויה — לפחות לגבי ידי — במחלוקת גדולה.

מאחר שההיטל, המס, איננו משמעותי, אתמנן בו, אולם בלבי אייחל ליום שיבוטל.

היו"ר מ' סכידור:

ממתי הלב קובע אצלנו בכנסת?

עדאל אמוראי (המערך):

יש דברים רבים שאתה נושא רק בלבך.

היו"ר מ' סכידור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת נפתלי פדר, ואחריו — לחבר הכנסת גד יעקבי.

נפתלי פדר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהיותי מודע למצבו החמור של המשק, אני מוכן לתמוך בכל הצעה סבירה שתבקש לרפא את הטעון תיקון במשק הישראלי. ההיטל על קניית מטבע-חוץ המובא היום לפני הכנסת הוא בבחינת תיקון קוסמטי, אך יש להבין כי לא בדרך זו ייושע המשק הישראלי ממכת גלי היבוא הזול, אשר גורה עליו מדיניותו של השר ארידור.

הטלת מס בשיעור של 1% על קניית מטבע-חוץ אינה יכולה להוות תחליף נאות לסגירת הפער בשיעור של כ-28% שנפער בין עליית המדד לבין עליית ערך הדולר לעומת השקל. על פער זה יהיה צורך לגשר באמצעות פיתוח ריאלי, אם כי לא חד-פעמי, אשר יחזיר לקריאה "קנו כחול-לבן" את מעמדה הראוי.

בצעד הזעיר שנעשה היום יש מן הסתירה הפנימית

ערך מסוף ב-25%, מ-12.5% ל-15%. שלטון הליכוד חידש אשתקד את מס הנסיעות. הוא התחיל אותו ב-600 שקל ובאחרונה קשר אותו קשר כל ינוחק לסכום של 50 דולר. ועוד מסים הוטלו, אפילו מס על קרן שנת השבתון, שנת השבתון של הסגל האקדמי. הסגל האקדמי לא יכול היה להשתחרר, לא יכול היה להישאר בלי שיוטל עליו מס בשיעור של 35% מהקרן. כהתאם למדיניות זו של ממשלת הליכוד, מעניין לראות מהו כיום אחוז המסים מההוצר הלאומי הגולמי, איך שיעור זה גדל משנה לשנה. מ-1975 עד 1977 אחוז המסים מההוצר הלאומי הגולמי היה 45%. ב-1980 הועלה אחוז המסים מההוצר הלאומי הגולמי ל-47%. חברי הכנסת, בשנה שעברה, בשנת 1982, אחוז המסים מההוצר הלאומי הגולמי בישראל הגיע ל-52% — שיא שהמדינה עוד לא ידעה כמוהו.

אין ספק שהמלחמה המכוערת והמזוהמת בלבנון, שבה פתחה ממשלת הליכוד והיא ממשיכה בה — העם כורע תחתיה בגלל מס הדם שהוא משלם ובגלל הדמים שגובים ממנו בלי הרף, יותר ויותר. כל היטל חדש, גם ההיטל שאנחנו דנים בו, קשור קשר כל ינוחק עם מדיניות המלחמה. מדיניות הכיבוש ומדיניות ההתנחלות. לכן יום ממשל העם יותר ויותר ברמת חייו, וחלק גדול יותר מהכנסתו, מזיעתו ומעמלו בא לממן את המדיניות הנוראה של ממשלת הליכוד, המביאה אסונות כלכליים, חברתיים ואנושיים על החברה הישראלית.

היטל זה שאנחנו דנים בו הוא, לדעתי, מיסוי מעוות. אם אכן מדובר במיסוי על הון, על קניית מטבע זר, אני שואל: מדוע מס זה אינו צריך להיות מס מדורג, מס פרוגרסיבי? מי שקונה 500 דולר לנסיעה לחוץ-לארץ או לצורך יבוא ספרים או אפילו כדי להפקיד אייאלו חסכונות בחשבון צמוד למטבע-חוץ בבנק, נוכח האינפלציה הגוברת, נוכח אסון האינפלציה: או מי שקונה 1,000 דולר, 2,000 דולר, מדוע הוא צריך לשלם אותו אחוז שמשלם מי שקונה 100,000, 200,000, 500,000 דולר? יוטל ההיטל הזה באופן מדורג. אם להטיל מסים על עסקי הון — וזה מה שמשקף את המדיניות המעוותת, האנטי-עממית והאנטי-פועלית של הממשלה, מדיניות בשרות ההון ובכלי הון — מדוע לא יוטלו מסים על רווחי הון, על הבורסה שהממשלה מממנת כיום את רווחיה בחלק גדול? כך יש לעשות: לא להכביד על הציבור הרחב ועל השכירים ולא בשיטת מיסוי לטובת בעלי ההון.

לכן אנחנו מציעים להחזיר את הצעת החוק לממשלה, ונצביע נגדה.

היו"ר מ' סכידור:

תודה לחבר הכנסת חופיק טובי, רשות הדיבור לחבר הכנסת דן תיכון, ואחריו — לחבר הכנסת נפתלי פדר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מבחינה כלכלית מעשית אני בעד החוק, שהרי שער החליפין הנוכחי נמוך משמעותית מהשער הריאלי, ואין סיבה לחת סובסידיה למי שרוכש פת"ם או רוכש דולרים לצורך נסיעה לחוץ-לארץ. כיום כל מי שרוכש דולרים לצרכים הללו קונה אותם בזול. יש מי שאומר שהוא מקבל סובסידיה בשיעור של 10% ויש מי שאומר שהוא מקבל סובסידיה של כ-20%.

גם התמורה של ההיטל חשובה ביותר, שהרי הוא מיועד לעידוד היצוא. בהזדמנות זו, אדוני סגן השר ישנו?

סגן יו"ר האוצר ח' קרפמן:
כן.

— אתם בורחים מדי פעם אל פנטזיות, המופרחות מעל גלי האתר, בהנחה שרוב הציבור איננו מבין את משמעותן הנקלה, או אל תחליפים גרועים מהסוג המובא בפנינו בהצעת חוק זאת.

עד שהממשלה לא תכיר במשגיה היסודיים במדיניותה הכלכלית ולא תהיה מוכנה לשנות את דרכה באורח אמיתי ויסודי, עד שהיא לא תרצה להוביל את המשק הזה אל עבר הקטנת התלות, בלימת האינפלציה וצמיחה מחודשת — לא נוכל לתמוך בטלאים מהסוג שמוכר למיליאר הכנסת היום. לכן אני אצביע נגד החוק הזה בלב שלם וכיר מורמת.

הי"ד מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת גד יעקבי. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת יעקב גיל, אחרון הנואמים בדיון זה.

יעקב גיל (המעריך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומנם בטון מינורי, אבל בהחלטיות רבה, אצביע נגד הצעת החוק הזאת. כאשר היא מוסיפה וממשיכה על מעשי התרמית שעושים היום בתחום המיסוי כולו.

אני חושב שאנחנו גרמנו במדיניותנו לפריחה שלא היתה כדוגמתה זה שנים רבות בשוק השחור של מטבע-חוץ, בגלל הדרך התפזה ובגלל הצורה הכלית מתקבלת על הדעת שהממשלה הביאה את הצעת החוק הזאת לעולם.

אדוני היושב-ראש, אין זה מקרה שיש מחלוקת גם בתוך הממשלה גופה, ועל כן לא היה אפשר להגיע להסכמה ולהסכים לציבור על מה ולמה הגיעה הממשלה לכלל מסקנה שצריך להחזיר את הפיקות על מטבע-חוץ, כנראה, אין הסכמה בין מרכיבי הליכוד כאשר לדרך הטיפול בעניין הזה. בשנת 1978 יצאו כתונפת אדירים, והליברליזציה של המטבע באה לעולם, והנה היום צריכים לבוא ולסתור אותה.

הרי התהליך כבר ידוע לממשלה. החלפת המטבע אינה נעשית בכוננים, אלא בדרכים אלטרנטיביות, מפני שהציבור אינו רוצה שהדבר ייזכר ויירשם, אנחנו מעלים את העמלות באופן מלאכותי, משום שהציבור רוצה לברוח מעניה הפקודה של הממשלה, המפקחת באמצעות הבנקים על כל הנעשה בתחומי המטבע.

אבל לממשלה אין כוח לחזור בה מדברים נואלים. היא כבר העבירה את זה. הממשלה כבר קיבלה החלטה: ועדת שרים לענייני חקיקה קיבלה החלטה: מה, אנחנו נתחיל שוב בכל העניין הזה ובדיוק מחדש?

נזקק של החוק הזה גדול הרבה יותר מרווחיו. קודמי, חבר הכנסת גד יעקבי, כבר דיבר במפורט על הנימוקים, ואני מקבל אותם אחד לאחר. עליכן לא אלאה את הכנסת בכך. דומני שהכנסת צריכה להתאחד מאחורי החזית התוק הזה לממשלה, כדי שהממשלה תבין ותכיר שהכנסת איננה חתומת גומי למעשים רעים וגרועים, לתהליכי חקיקה חפוזים, חסרי הבנה, חסרי מעוף וחסרי יכולת. שאין בהן לתת תשובות אמיתיות על תחלואי המשק.

הי"ד מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת גיל. אני מכין שהשר איננו משיב היום ואין הצבעה.

המאפיינת את מדיניותה הכלכלית של ממשלה הליכוד מאז עלייתה לשלטון ועד עתה. המהפך הכלכלי אשר נפתח ב-1977 בקול תרועה רמה, תוך שהוא מעלה על נס תורות כלכליות שנוצקו בסדנאות הליברליזם של המאה התשע-עשרה, הסתיים בקול צנות חלושה כאשר מחולליו חוזרים טיפין-טיפין לשיטות הכלכליות הפרגמטיות.

תהליך ההתפכחות מאותו מהפך הוא ממושך: הטלת מס על הבורסה, הטלת מס על נסיעות לחוץ-לארץ, הטלת מס על קניית מטבע-חוץ ועוד כהנה וכהנה צעדים, אשר בשעתם נראו למחוללי המהפך הכלכלי מוקצים מחמת מיאוס.

תהליך ההתפכחות הוא כשלעצמו תהליך מבורך, אך לקברניטי המשק אין האומץ הדרוש לנקוט מדיניות כלכלית נכונה באמת לפתרון בעיותי האקוטיות של המשק, ובמקום זאת הם נוקטים צעדים כגון ההיטל המוכר היום לאישורה של הכנסת.

חברי הכנסת, אני אומנם בהצבעה על ההיטל, תוך דרישה נחרצת משר האוצר: שנה את מדיניותך הכלכלית עכשיו ואל תכזבו זמן יקר בציפייה לתוצאות ניסויים מפוקפקים.

הי"ד מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת נפתלי פדר. אתכבד להזמין את חבר הכנסת גד יעקבי, ואחרון — חבר הכנסת יעקב גיל.

גד יעקבי (המעריך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת היא לעג לרש למשק הישראלי, ולכן אצביע נגדה. היא טלאי על גבי טלאי על גבי טלאי על המכנסים הקרועים של המדיניות הכלכלית: היא איננה תחליף לניהול מדיניות של שער חליפין ריאלי שחאפשר ליצוא להתפתח עלי-פי הפוטנציאל שלו, ותאפשר ליבוא לשלם תמורת מטבע-חוץ שהוא משתמש בו עלי-פי מחירו הממשי.

זה אחד מאמצעי התחליף הגרועים והעלובים שהמדיניות הכלכלית משתמשת בהם לאחרונה, כדי לחמוק מפני התמודדות עם הבעיות האמיתיות של המשק הישראלי: בעיות האינפלציה, בעיות מאזן התשלומים והחרפת התלות הכלכלית החיצונית.

לכן, אינני חושב שכנסת אחראית, כמו גם ממשלה אחראית, יכולה לברוח מן הנושאים המרכזיים אל עבר סמטאות צדדיות, ולעתים אפלות, שלא תכאנה תועלת לטווח ארוך למשק הישראלי כולו.

אני סבור שאנחנו עומדים בימים אלה בפני המשך ההתרדרדות החמורה של הכלכלה הלאומית שלנו, בפני העדר נכונות של הממשלה להודות בכך שהיא הולכת בדרך לא דרך, שהיא שונה משנים אסטרטגיים עקרוניים, שהיא מעבירה משאבים מיצוא ומייצור אל צריכה, שהיא מנוונת את המשק הייצורני והמייצא, שהיא הופכת אותנו ממדינה בעלת סיכוי להתקיים מעבודתה למדינה נתמכת יותר ויותר, שתהיה תלויה אך ורק בחסדי זרים: ממדינה צומחת למדינה קופאת על שמריה, ממדינה מייצרת למדינה משרתת.

במקום לאחוז את השור בקרניו, לעסוק בנושא היסוד ובבעיות האמיתיות ולהביט נכוחה, לעמוד על קרקע המציאות

ה. הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 8), התשמ"ג—1983* (קריאה ראשונה)

עוצמה יותר — מפנים אותו לוועדה רפואית של משרד התחבורה. אנחנו מקיימים "מארת מכפלה" של ועדות רפואיות, דבר שגורם להוצאה ניכרת לאוצר המדינה ויוצר מצב של מטרד ושל התשה קבועה. מדובר כאן על חוקים נאורים, והייתי אומר בפרפרזה, שבמקרה זה הדרך לכוונות הטובות רצופה גיהנום אדמיניסטרטיבי, ואלה בדרך כלל אנשים נכס או חולים או שניים, וממילא הם מותשים מורלית, בגלל מצבם.

לכן אומנם מאוחר מאוד, אבל יש לכתוב על עצם איחוד הוועדות. לצד הברכה הזאת אני רוצה להציע לסגן שר האוצר ולמשרד האוצר — למעשה משרד האוצר הוא משרד-על בענייני כלכלת המדינה ובמידה שיש דבר כזה, הוא גם המשרד של המינהל הממלכתי של ישראל: עצם העובדה שכל הדברים הקשורים בנצילות שירות המדינה נמצאים בתחומו של המשרד הזה מצביעה על כך, אם כן, הגיעה השעה לכרוך באופן יסודי את כל הכפילויות הקיימות, את הרפורמות שנעשו בתחום זה במסגרת ועדת רוס ואת הרפורמות שהוצאו על-ידי ועדות קודמות — ועדת דרור וועדות אחרות רובן לא מומשו, ואלה שמומשו לא שברו את האווירה הפיאודלית הליטפונית המעיקה הזאת. פה יש לנו מודל של מעשה טוב, לכו בכיוון הזה, הגיעה השעה שבמדינת ישראל תהיה ועדה אחת בכל מחוז, שתקבע את רמת הנכות לצורך כל הצרכים.

אינני מעלה על דעתי שיש אורתופד לצורך נכי מלחמות הנאצים, ואורתופד לצורך נכי רדיפות הנאצים, ורופא, אורתופד או רופא עצבים לצורך קביעת נכות של אדם שנפגע במערכות ישראל לפני הקמת המדינה ואחרי הקמת המדינה — זה בלתי נסבל, הרפואה בעניין זה היא אוניברסלית, על-מנת למנוע מטרד אני קורא לכם ללכת בדרך זו גם בתחומים אחרים, אני מברך על ההצעה.

בהזדמנות זאת אני רוצה להמשיך את דברי מהשבוע שעבר, זה אומנם לא אותו חוק, אבל זה אותו נושא, ברשותך, אדוני היושב-ראש, עוד דקה או שתיים.

בשבוע שעבר אנחנו נפרדנו בהרגשה של מועקה: אתם הורדתם את הצעתנו להשוות זכויות גמלאות של כל נכי הנאצים, אלה שמקבלים גמלאות בישראל ואלה שמקבלים בגרמניה. אחרי כן היתה לי שיחה קצרה עם השר לתיאום כלכלי, מר מרידור, והרגשתי שבכל זאת יש איזו נטייה שהיא ללכת לקראת ההצעה, אפילו לא בהיקף שאנחנו — נפתלי פרד ואנוכי, אמנון רובינשטיין חברי ותופיק טובי ואחרים — הצענו. הייתי שמח לו היינו חוזרים לנושא הקודם על-ידי הצעה קצת יותר מתונה, ואני מחכה ליוזמתך, אדוני סגן שר האוצר, אני אתמוך בהצעת החוק הזאת.

היו"ר מ' סבידור:
תודה לחבר הכנסת שבח וייס, אדוני סגן השר, אתה משכי?

סגן שר האוצר ח' קופמן:

היו"ר מ' סבידור:
אני מבקש לרשום בפרוטוקול, שמא לא שמעתם, שסגן השר ביקש להודיע שהוא רשם לפניו את דברי חבר הכנסת שבח וייס, והוא יבדוק את העניין.

היו"ר מ' סבידור:
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 8), התשמ"ג—1983. אני מתכבד להזמין את סגן שר האוצר להביא לפנינו את החוק לקריאה ראשונה.
סגן שר האוצר ח' קופמן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מטרת תיקון מס' 8 לחוק נכי רדיפות הנאצים היא: קביעת דרגת הנכות של מבקש תגמול לפי חוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז—1957, ועד על הקביעה ייעשו על-ידי הוועדה הרפואית והוועדה הרפואית העליונה לפי חוק נכי המלחמה בנאצים, התשי"ד—1954.

קביעת דרגת נכות של מבקש תגמול לפי חוק נכי רדיפות הנאצים מתבצעת היום על-ידי הוועדות הרפואיות לעניין נפגעי עבודה של המוסד לביטוח לאומי, הלשכה לשיקום נכים של משרד האוצר מממנת את הבדיקות הנעשות במוסד לביטוח לאומי.

הצעת החוק באה לאחד את הוועדות הרפואיות לפי חוק נכי רדיפות הנאצים וחוק נכי המלחמה בנאצים באופן שהוועדות הרפואיות הפועלות ליד הלשכה לשיקום נכים והמוקמות לפי חוק נכי המלחמה בנאצים יטפלו גם בנכי רדיפות הנאצים.

איחור הטיפול יביא לכך שמשך הזמן העובד מהגשת הבקשה ועד לקבלת החלטת של הוועדה הרפואית יקוצר בהרבה. עובדה זו תקל מאוד על הנכים מחד גיסא, ומאידך גיסא תמנע במידה רבה את הצורך בפיצוי על תגמולים ששולמו באיחור. בגלל הזמן הרב שעובד מהגשת הבקשה לתגמול ועד קביעת דרגת הנכות.

לפיכך אני מבקש מהכנסת הנכבדה להעביר את החוק לוועדת הכספים.

היו"ר מ' סבידור:
תודה לחבר הכנסת קופמן, סגן שר האוצר, נרשם לדיון חבר כנסת אחד: למעשה נרשמו שניים, אבל אחד ביקש למתן את שמו, בבקשה, רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את היוחמה, אבל אגב הברכה רצוני להעיר הערות אחדות. אני חושב שאנחנו חייבים להעיר את ההערות האלה למען אותם אנשים, שבמשך 30 שנה התרוצצו בין ועדה לוועדה ונתקלו במכוכה, בחוסר סדר ובאיזו גישה לטיפונית גם בנושאים רגישים מהסוג הזה. אני רוצה להעיר אנכי, שכל הנושא של הוועדות הרפואיות מסמל את הפיצול במינהל הציבורי של ישראל, פיצול שאין לו כל היגיון וכל טעם. הפיצול הזה קיים גם בטיפול בנכי תאונות עבודה. על-מנת שתיקבע דרגת נכותם לצורך רכב והקלות כרכם הם צריכים להתניב לפני ועדה של משרד הבריאות, ועל-מנת שתיקבע את נכותם לצורך גובה נכות ותהליך שיקום כזה או כזה של המוסד לביטוח לאומי, הם מתנייבים בפני ועדה של המוסד לביטוח לאומי. לכל אחת מהוועדות האלה יש היררכיה של ועדות ערר וגופים נפרדים במשרד ממשלה שונים. כאשר אדם כזה נזקק להגנה-כוח — ובדרך כלל מרכיבים הגנה-כוח על מנוע מסוג מסוים, שהוא רב

ה צ כ ה

ההצעה להעביר את חוק נכי רדיפות הנאצים

(תיקון מס' 8), התשמ"ג—1983, לוועדת

הכספים נחקבלה.

היו"ר מ' סבידור:

אני מנצל את ההזדמנות, בטרם אנעל את הישיבה, לומר לחברי הממשלה המכובדים, שני השרים הנוכחים כאן, שבתוקף תפקידי כיושב-ראש הכנסת אני מביע תרעומת, שהיא כבר הגבול של מורת הרוח, שהממשלה איננה מזינה את הכנסת, ואני נאלץ עכשיו לנעול את הישיבה, כאין לי חומר לדיון נוסף.

רענן נעים (המערך):

היו"ר מ' סבידור:

אל תעזור לי. אני מבקש להודיע, שהישיבה הבאה תחקיים מחר בשעה 16:00. ישיבה זאת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:21.

רענן נעים (המערך):
אפשר לבקש מסגן השר להוסיף — חוק הנאצים והפאשיסטים?

שבח וייס (המערך):
זה נכון לגבי חלקים שונים באיטליה.

היו"ר מ' סבידור:
אני רואה שמתחילים פה קצת "לרדת מהפסים". הפנית את הבקשה, רשמנו אותה בפרוטוקול. השר לא חייב לתת לך חשוכה עכשיו. הכוונה היתה לנכים שנרדפו או דוכאו או סבלו תחת הנאצים ותחת העול הפאשיסטי. הפנייה הזאת היתה לגיטימית. חבדוק את זה לאור הפנייה של חבר הכנסת שבח וייס.

אנו עוברים להצבעה.